

Cải cách giáo dục, vấn đề không phải của riêng ai

MAI XUÂN BÁCH*

“Nhân tài là nguyên khí quốc gia” đó là câu nói mà ai cũng biết. Tuy nhiên để có được nhân tài cho đất nước, chúng ta cần phải có một sự giáo dục và đào tạo tốt. Chính vì vậy Đảng và Nhà nước ta rất quan tâm đến giáo dục và đã đầu tư nhiều tiền của và công sức. Trong thời gian qua chúng ta cũng đã đạt được nhiều thành tựu to lớn cho nước nhà nhưng cũng vẫn còn nhiều điều bất cập thiếu sót. Cũng vì lẽ đó mà trong văn kiện của Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX đã đề cập đến việc xây dựng một nền giáo dục mới toàn diện và sâu sắc hơn so với cũ và phù hợp với thời đại. Đã có nhiều tham luận của các nhà giáo dục đề cập đến vấn đề này tuy nhiên lại chưa quan tâm tới người học là đối tượng chính hình được và chịu sự giáo dục. Vì vậy với tư cách là những người học, chúng tôi xin đóng góp ý kiến của riêng mình vào vấn đề vốn đang có nhiều tranh cãi này, góp một phần sức lực mình vào công cuộc đổi mới giáo dục.

1. Mục tiêu của cải cách giáo dục

Dự thảo văn kiện Đại hội có ghi “Phát huy tư duy khoa học và sáng tạo, năng lực tự nghiên cứu của học sinh và sinh viên, đề cao năng lực tự học, tự hoàn thiện học vấn và tay nghề, đẩy mạnh phong trào học tập trong nhân dân bằng những hình thức giáo dục chính quy và không chính quy, thực hiện “giáo dục cho mọi người”, “cả nước trở thành một xã hội học tập”. Suy rộng ra chúng ta sẽ thực hiện cách học mới, trong đó vai trò của người học có thể thay đổi một cách toàn diện công việc học của chính mình. Nếu như trước kia người thầy có vai trò quyết định với việc học của học sinh thì bây giờ học sinh sẽ quyết định việc

(*) 2• Nghĩa Tân, Cầu Giấy, Hà Nội

học của mình. Người thầy từ vai trò thuyết giảng sẽ chuyển sang đối thoại với HS, như vậy người học có thể đóng góp ý kiến của mình trong bài giảng. Với cách học tiến bộ trên chúng ta sẽ phát huy được mọi khả năng và tiềm lực của HS như tăng khả năng tự học, tự nghiên cứu khoa học ... Đó là cách thức tốt nhất giúp cho người HS có thể tự học, tự đổi mới kiến thức trong thời đại bùng nổ thông tin, thời đại khoa học và công nghệ phát triển như vũ bão. Đó chính là yếu tố hàng đầu giúp cho họ dễ dàng thích ứng cũng như đáp ứng được những đòi hỏi ngày càng cao của muôn mặt đời sống xã hội.

2. Vai trò của người HS trong cải cách giáo dục

Một điều rất đáng nói trong nền giáo dục của nước ta là chúng ta mới chỉ quan tâm đến cái mà xã hội cần chưa quan tâm đến sản phẩm của nền giáo dục đó. Văn kiện Đại hội Đảng khóa IX có ghi là: “Đổi mới phương pháp dạy và học, phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo của người học” như vậy Văn kiện đã nhấn mạnh và tập trung vào vai trò người học. Tuy nhiên trong quá trình tiến hành cải cách giáo dục chúng ta đã không quan tâm đúng mức đến yêu cầu của người học và đã hoàn toàn bỏ qua công việc lấy ý kiến đóng góp của HS và SV những người thực hiện và cũng là những đối tượng để cải cách. Trong các cuộc gặp gỡ trao đổi về cải cách giáo dục chúng ta mới chỉ nhóm họp các giáo sư và các thầy cô giáo nhưng lại không có sự tham gia đóng góp của HS và SV. Có thể mọi người cho rằng HS – SV chưa đủ kinh nghiệm để quyết định công việc cải cách nhưng nếu thế thì chúng ta đã thiếu sót vì nếu mà mục tiêu phấn đấu là

để HS có thể quyết định vai trò của mình trong quá trình học tập của mình trong khi họ lại không được tham gia xây dựng. Ta có thể thấy ngay ở cả những người còn rất trẻ nhưng đã có thể tham dự các vấn đề lớn của đất nước như Nguyễn Hiền đỗ trạng nguyên từ lúc 13 tuổi, Trần Quốc Toản tham gia kháng chiến chống quân Nguyên – Mông khi 15 tuổi, Tố Hữu 17 tuổi đã viết bài “Từ ấy”. Ở nước ngoài có rất nhiều nhà khoa học thành công từ khi còn nhỏ tuổi như Newton, Pascal... ngay cả hiện nay trong nhiều trường cũng có một số HS có khả năng nghiên cứu khoa học tốt. Như vậy cái chính là không thiếu những HS tài năng có khả năng tham gia đóng góp ý kiến vào cải cách giáo dục mà là thiếu điều kiện để HS có thể phát biểu các ý kiến của mình và chúng ta cũng chưa tạo một hành lang khuyến khích HS phát biểu ý kiến của mình. Không ai có thể hiểu HS – SV hơn chính HS – SV, nhưng chính sự thờ ơ của Bộ Giáo dục và Đào tạo với ý kiến của người học đã khiến những ý kiến trên không được nói ra. Cái mà HS – SV hiện nay đang rất cần đó là khi được đóng góp ý kiến vào cải cách giáo dục thì: nói ở đâu? ai nghe? và có được sử dụng không? Hiện 3 điều trên đều không có đối với HS – SV. Trên thực tế chưa có một địa chỉ đáng tin cậy để tiếng nói của người học được nghe và thấu hiểu kết quả tất yếu là tiếng nói của HS – SV rất yếu trong những diễn đàn cải cách giáo dục. Có những cái mà người HS đòi hỏi rất chính đáng lại không được biết đến, đó là chúng tôi cần tài liệu tốt không phải là những quyển SGK, giáo trình đã mọc rêu. Chúng tôi cần những người thầy tốt không những chỉ chăm chăm lên đọc lại những gì có trong SGK hoặc giáo trình.

Chúng tôi cần có hệ thống thư viện tốt với những sách và giáo trình đầy đủ phục vụ quá trình học tập của chúng tôi. Suy cho cùng chúng tôi cần được giảng dạy những kiến thức cần cho cuộc sống mà trong trường học chúng tôi không thể tiếp cận được.

3. Cách khắc phục những thiếu sót trên

Như vậy để nền giáo dục nước ta trở thành nền giáo dục toàn dân thì chúng ta cần phải có những cải cách mạnh mẽ về nội dung và hình thức các vấn đề trên. Chúng ta cần trao cho HS – SV quyền được đóng góp ý kiến vào sự cải cách nền giáo dục nước nhà như Văn kiện Đại hội Đảng có ghi “giáo dục cho mọi nhà”. Với vấn đề lớn trong cải cách giáo dục như thay đổi cách dạy, cách học, cách ra đề thi và vấn đề viết lại SGK nên chăng cần phải tổ chức các buổi thảo luận có sự tham gia của người HS, trên thực tế chưa bao giờ có. Cần có các cuộc trưng cầu ý kiến phụ huynh HS về cải cách trên thực tế có nhiều vấn đề mà phụ huynh và HS còn vướng mắc nhưng không biết hỏi ai. Cần có một hành lang để những ý kiến đóng góp của HS – SV đến được nơi cần thiết, Bộ Giáo dục và Đào tạo cần phải là một địa chỉ đáng tin cậy đáp ứng những yêu cầu chính đáng của HS và SV.

Trên đây là những quan điểm của chúng tôi xung quanh vấn đề cải cách giáo dục. Chúng tôi tin rằng một khi những ý kiến của HS – SV được lắng nghe và tôn trọng sẽ thúc đẩy công cuộc cải cách giáo dục đưa nền giáo dục nước nhà trở thành một nền giáo dục hiện đại đáp ứng được nhu cầu mới của thời đại như Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc khóa IX có ghi “cả nước trở thành một xã hội học tập”. □